

САНА ОЛОХ

12+

2020 сыл
Бэс ыйын
30 күнэ
оптуорунньук
№ 46
(11701)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • О sanaoloh

оптуорунньук бэс ыйын 30 > сэрэдэ от ыйын 1 > чэлпнэр от ыйын 2 > бээтинэс от ыйын 3 > субуота от ыйын 4 > баскыһыанньа от ыйын 5 > бэнидизинньик от ыйын

— НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ —

Действующие ограничительные меры продлены до 1 июля включительно

Глава Якутии Айсен Николаев 26 июня внес изменения в свой указ от 17 марта 2020 года № 1055 «О введении режима повышенной готовности на территории Республики Саха (Якутия) и мерах по противодействию распространению новой коронавирусной инфекции (COVID-19)».

Согласно внесенным изменениям, на территории Республики Саха (Якутия) действующие ограничительные меры продлены по 1 июля 2020 года включительно.

Решение о продлении действующих ограничительных мер в тех местах, где он действует по всем категориям, принято с учетом предложений главного санитарного врача Республики Саха (Якутия), исходя из текущей эпидемиологической ситуации в регионе.

Сегодня в ходе традиционного брифинга по эпидемиологической ситуации в регионе Айсен Николаев отметил, что в настоящий момент коэффициент распространения инфекции чуть выше 0,8 и ситуация не отвечает тем требованиям, при которых возможен переход к следующему этапу снятия ограничительных мер.

«Если та положительная тенденция, которая сегодня появилась и будет дальше сохраняться по 1 июля, тогда сможем войти в следующий этап снятия ограничительных мер», — сказал Ил Дархан.

Более подробно с указом Главы Якутии Айсена Николаева № 1274 «О внесении изменений в отдельные правовые акты Главы Республики Саха (Якутия)» можно ознакомиться здесь.

Пресс-служба Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

На территории региона действует 127 природных пожаров

По оперативным данным Авиалесоохраны на территории Якутии по состоянию на 26 июня действует 127 природных пожаров на общей площади пройденной огнем 822 723,9 гектара, при этом площадь активного горения составляет 1234,08 гектара. С начала пожароопасного сезона на территории региона зарегистрировано 312 природных пожаров. За сутки возникло 47 пожара и 13 ликвидировано, угрозы для населенных пунктов и объектов экономики нет.

Органами управления проводится постоянное маневрирование сил и средств. На тушение лесных пожаров привлекалось 480 человек и 54 единицы техники, для мониторинга и переброски личного состава привлекалась авиация Якутской территориальной подсистемы РСЧС. Для недопущения угрозы населенным пунктам от природных пожаров, на территории Якутии в готовности к применению авиация МЧС России и автотранспортная группировка Главного управления в количестве 90 человек личного состава и 9 единиц техники, а так же на территории Якутии находятся силы и средства Федерального резерва «Авиалесоохраны» в количестве 65 человек.

«За сутки количество пожаров увеличилось на 34 очка, площадь пожаров увеличилась на 77 086,9 гектар, за счет увеличения очагов пожаров в обслуживаемой зоне и увеличения очагов площадей пожаров в зоне контроля. Сложная обстановка сохраняется на территории Абыйского, Верхнеколымского, Верхоянского, Жиганского, Мирнинского, Среднеколымского, Томпонского и Эвено-Бытантайского районов, где зарегистрировано 89 природных пожаров, на общей площади с момента обнаружения 696 692 гектар. Основные усилия Главного управления направлены на защиту населенных пунктов, а также на координацию сил и средств задействованных в тушении лесных пожаров», — прокомментировал Павел Гарин, начальник Главного управления МЧС России по Республике Саха (Якутия).

Ксения РАХМАТУЛИНА, руководитель пресс-службы ГУ МЧС России по РС (Я).

— ОТ ЫЙЫН 1 КҮНЭ - РФ КОНСТИТУЦИЯҤАР КӨННӨРҮҮЛЭРИ ЫЛЫННЫГА КУОЛАСТААҤЫН —

Ульяна Дмитриевна ПОПОВА,
улуустаабы киин балыыһа
фтизиопедиатр-бырааһа:

РФ Конституцияҥар 200-тэн тахса көннөрүү кириэри туһар. Бу уларытыларга от ыйын 1 күнүгэр диэри сөбүлэнмитин куоластаан биллэриэхтээхтэ. Элбэх көннөрүүгэ элбэх мөккүөр буолара саарбаҕа суох. Мин дорубуйа харыстабыллар сыһыаннаах уларытыларга бэйэм көрүүлэрбин этиэхпин баҕарабын. Дойду ханнык баҕарар мунугар киһиэхэ сөптөөхтүк, биризмэтигэр, хааныстыбалаахтык тиздиллэр медицинэ көмөтө баар буолуохтаах дьэн көннөрүү туолуутун судаарыстыба мэхтиэлиир. Ол аата бу өнөлөр сөптөөхтүк, биризмэтигэр, хааныстыбалаахтык оноһуллалларыгар сөптөөх усуллубуйа тэриллэр. Медицинэ бастагы зөөнөлөрүттэн сабалаан үчүгэй дьизэнэн-уотунан, аныгы тизхиһикэнэн, туһааннаах исписалиистэринэн хааччыллар. Ол инниттэн туһааннаах исписалиистэр тийбэт сирдэригэр анаан медицинский үрдүк үөрэххэ 70-75% эмиир дьыалаба уонна педиатрияга целевой мистэлэри аныыллар. Ыраах, кытыы туһар нэһилиэнньэлээх пууннарга үлэли тийэр быраастары, бизисардэри олохтоох дьаһалта олоһор дьизэнэн хааччылаахтаах. Бу исписалиистэр федеральной таһымнаах чэлэтиилэри, гарантиялары (социальной пакет) ылаахтаахтар. Федеральной таһымтан кэлбит үлэхарчы регионнар уонна муниципальной үөрэхтэһин

дьаһалталарыгар бариллэр. Бу барыта Төрүт сокуонунан эппиэттэнэр. Өссө биир көннөрүү — чөл олоһу тутуһуу. Хас биирдии киһи бэйэтин дорубуйатыгар эппиэттэнэстээхтик сыһыаннаһыта киһи эбээһинэһэ буолуохтаах. Убаастабыллаах биир дойдубулаахтарым, хас биирдии киһи бу сүрүн сокуоммут көннөрүүлэригэр бэйэбит санаабытын куоластаан этэргитигэр ынырабын.

Иван Иванович БУШКОВ, улуус
режиссера:

Арасыйыа Федерациятын Бэрэсидьиэнэ Владимир Владимирович Путин Конституцияга көннөрүүлэри киллэрэр туһунан этии киллэрбитин сэнээрэ истибитим. Олохпут наһаа балысханнык сайда туһар. Бу сайдыы тэтиминэн Арасыйыа Төрүт сокуонугар хайаатар да уларытыы кириэрэ наадалаах дии саныыбын. Саамай биһирээбитим — социальной, культурунай хайысхаларга улахан ыйааһыннаах көннөрүүлэр кириэлэрин. Урукку өттүгэр чопчулааһын суоһун кэриэтэ этэ, билигини туругунан дьон-сэргэ социальной, экономической туруктаах буолалларыгар улахан уларытыылар кириэри тураллар. Социальной ситимигэ араас санаалар суруллулар. Ордук 68-с ыстатыйа туһунан интэриниэт ситимигэр бэйэм кыттылаах кэлэтиилэр буолбуттара Нуучча тыла улуу тыл! Бу улахан судаарыстыба

элбэх омуга кэлэтиир сүрүн тылларын быһыытынан кириэрэ сөптөөх. Арасыйыа ол иһин да, бу үйэлэр тухары Арасыйыа буолан турдаҕа. Биир бэйэм ханнык баҕарар омок культууратын, устуоруйатын кэнчээри ыччатыгар тиздизэхтээх дии саныыбын. Төрүт культуурата суох омок — инникитэ суох. Бэйэбит сахабыт культууратын тутан хааларбытын Конституция мэхтиэлиир. Онон көннөрүүлэри дьизэ кэргэнинэн өйүүбүт.

Алексей Константинович
КАРДАШЕВСКИЙ, чэлэски
атлетикаҕа Чурапчы улуунун
сүрүн тизиньээрэ, Чурапчытаабы
успуорт-интэриниэт оскуола
үрдүкү тизиньээрэ:

Чурапчым улуунун
опохтоохторун от ыйын
маннайгы күнүгэр Конституция
көннөрүүлэригэр куоластааһыннаҕа көхтөөх
кыттыыны ыларгытыгар ынырабын. Тэтимнээхтик
сайдан иһэр олохлутугар сөп түбэһэр уларытыылар
Төрүт сокуонна кирибиттэрин сөптөөбүнэн ааҕабын.
Оҕо көмүскэллээх буолуутугар, сана инновацияга
уонна технологияга өйөбүл көрүллүүтүгэр, бары
омуктар тылларын-өстөрүн, культуураларын
сайыннарытыгыгар, көмө көрүллүүтүгэр туһуламмыт
көннөрүүлэр биһиги олохпут сайдарыгар төһүү күүс
буолуо дьэн саныыбын.

Марфа ПЕТРОВА.

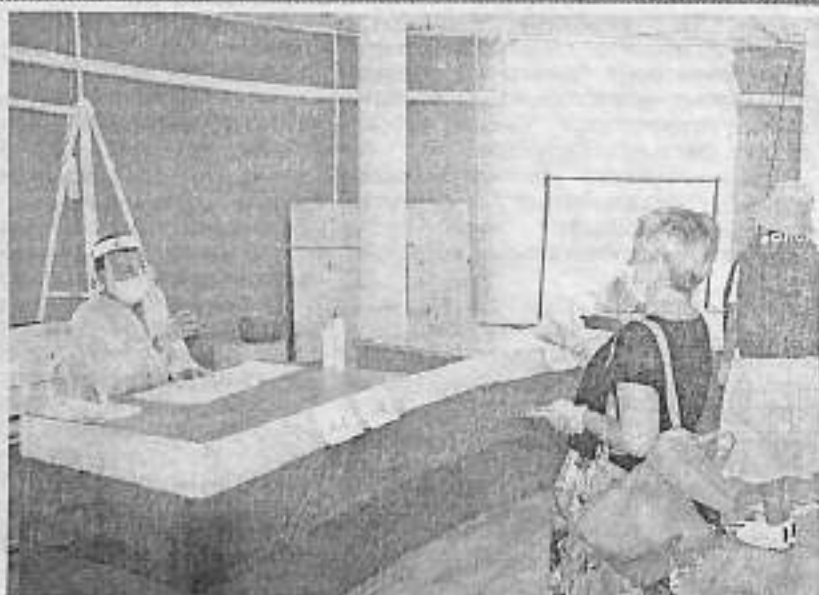
Быыбар тэтимнээхтик барар

Чурапчы улуунун олохтоохторо бэс ыйын бүтэһик күннэринээри өнүрүк куйааһы аахсыбакка, бэйэлэрин быыбардыыр учаастактарыгар быыбарга тизтэйэллэр. Хас биирдии быыбардыыр учаастакка анал санитарнай-эпидемиологической ирдэбиллэри күүскэ тутуһаллар.

"Быыбардыыр учаастактарга быыбардааһын бэс ыйын 25 күнүттэн сабаламмыта. Аны от ыйын 1 күнүгэр диэри сарсыарда 8.00 — киһэ 20.00 чааска диэри тохтобула суох үлэлибит. Онон улууспут олохтоохторо бэйэлэригэр сөптөөх биризмэни аттарынан, быыбардыы кэлэр кыахтаннылар. Сокуонна олоһуран, санитарнай нуорма быыбардыыр учаастактарга барыларыгар күүскэ тутуһуллар. Ол курдук быыбардааччылар анал дистанцияны тутуһалларыгар анаан бэлэһэри онордубут, ону таһынан куоластыыр кабинкалар истизнэттэн 1 метэрэ тэйтиллэн туруорулуунулар, куоластаабыт бүлүгүннэрин уурунаҕа түһэрэн баран, тахсан иһэн, утары куоластыы кириэн иһэр киһини кытары мэхтэйдэспэккэ ааһарыгар анаан атын тахсар сири буллубут. Хас биирдии куоластааччыга биһрдэ кэтиллэр араһиһа бэрээдэги, мааска, боростуой кэнсэлээрийэ уруучукалара бариллэллэр (манна бэйэлэрэ уруучукалаах, харыстыыр тэриллээх кэлэллэрэ көнүллэнэр), температураларын мээрэйдиибит", — дьэн 681 нүөмэрдээх киин быыбардыыр учаастак бэрээсдээтэлэ Айталига Николаевна Коркина куоластааһын бэрээдэгин кэпсиир.

Дьан турбут кэмигэр сэрэхтээх буолууну тутуһан, анал кыраапык оноһуллубут буолан, улуус үрдүнэн быыбар тэтимнээхтик иннин дьизэ баран иһэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТА —

Дьиз кыылыгар туһалаах бэтэринээрэйэ эмтиэкэтэ

битэмийн астары, ону таһынан араас көрөр-харайар эми-тому, маастары, быалары-туһахтары хантан булабыт? - дьиз үгүс дьон туһалаһар. Онуоха улууспут киинигэр турар бэтэринээрэйэ бырабыланын тутаах эмтиэкэтэ оннук бордодууксуйанан топору хааччыларга күн айы үлэли-хамныы олорор.

Чурапчы улуунун бэтэринээрэйэ эмтиэкэ бырааһа, 1988 сыллаахтан ыла төрөөбүт улуунугар эмтиэкэ суох, бэриниэлээхтик үлэли-хамныы сылдьар. СӨ Тыа хаһаайыстыбатын туйгуна Валентина Дмитриевна ТРОФИМОВА маньык кэспир.

Үгүс сылбын эмтиэкэ үлэли турабын. Урукку сыллары кытары тэһэстэххэ, хааччылыбыт кэксэ хааччахтардаах, ону ол диэбэккэ, улууспут олохтоохторугар анаан төһө кыалларынан тустаах эми-тому аҕала сатыыбыт. Биэр үгүс минеральнай битэмийнээрэн хааччылабыт, итин таһынан араас боруода ыттарга, куоскаларга аналлаах гигиена сирдэстибэлэрэ, моойторуктар, быалар-туһахтар атыыга бааллар. Улууспутугар кэлини биризмэҥэ биһириккүстүгү, ынабы ыыр аппараттары хамаатык туһаналлар, онно аналлаах ынах эмиийин оботторор эрһиһилэрэ (сосковые резины) боруода быһыытынан атыыга аҕаллыбыт. Сыаналара удамыр, кэмпилигэр 4 устуука киһир – 305 солкуобай буолар. Сүөһүгэ, сылгыга аналлаах араас антибиотиктар бааллар, итинэ паразиттары утары препараттар эмиз атыланаллар. Эчэйиллэргэ, бааһырыларга аналлаах маас көрүгэ үгүс. Билигин сүөһү саамай ынар биризмэтэ, онуоха

мастит ыарыны утары антибиотик састааптаах ыспырыс 13 көрүгүн аҕалан туруорабыт. Нырайдэр истэрин ыарыларын утары раствордар, глюкоза, новокоин о.д.а. бааллар. Сибииннэҥэ, кууруссага аналлаах араас битэмийнээр аҕаллыбыт, билигин 13 көрүгүн баар, онон олохтоох нэһилиэнньэ кэпэн атылаһахтарын сөп. Бу битэмийнээр куурусса түүтэ түргэнник үүнэригэр, сымыыттыр буоларыгар, хахтары майдары хаачыстыбалаах буоларыгар улаханньык көмөлөһөр. Сыаналара – 60 солкуобайтан саҕалаан 145 солкуобайга диэри. Сылгыга аналлаах минераллар эмиз атыланаллар. Сылгыга анаан араас быалары харанаҕа пуослардаах моойторуктары кытары аҕалан туруорабыт. Мин санаабар, дьиз кыылыгар аналлаах битэмийнээр, эмтэргэ харчыны-үбү харыйыһа дьон сүрдээгин турунан туран атылаһар, туһанар уонна уон оччонон бэйэлэрин дьиз кэргэннэригэр барыһы киллэринэллэр. Кыыл-сүөл улахан көрүүнү-истиини эрэйэр, ону табаткы өйдүү сатаан. Үлэлиир кэммит сарсыарда 9 чаастан күнүс 13 чааска диэри тохтобула суох күн айы үлэлиибит, өрөбүл күннэриб – субуота уонна баскыһыанньа.

Онон улууспут олохтоохторо, дьизбит кыыла чэпчэ туруктаах буоларын туһугар улууспут бэтэринээрэйэ эмтиэкэтин кэпэн көрүг, кыыллыгыгар сөп түбэх аһы-үөлү, битэмийи, туһанылар тэбэринээр атылаһыт.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— АХТАН-САНААН —

25 сыл анараа өттүгэр ыал эрэмньитэ сиэртибэ буолбута

Роман Ноговицын (халас) табаарыһынан Гаврил Владимировтың (уһа). 1996 сыл Ростов-на-Дону, Чечня ба айнааары сылдьан.

Быйыл 2020 сыл от ыйын 1 күнүгэр Илья Сергеевич Березкин бэрэссэдээтэллээх улуустаабы бойобуой дьайылар бэтэринээрин Сэбиэтин түмсүүтэ Роман Ноговицын аатын үйэтитэн, кини аатынан уулуссага анал өйдөбүннүк бэлиэни туруоруохтара. Ол ыар дьылларга Романы кытары биэр ротага сулууспалаабыт, киини харайарга кэлсэ сылдьыбыт Кавказ сэриитин бэтэринээр, "Дорожник" ХЭТ генеральнай дириэктэрэ Гаврил Владимиров көбүлээһининэн, түөлбө суолун-иһин көннөрөн, суолталаах дьаһал ытыллыаба. Итинэн түөлбө олохтоохторун (сал. Федора Седалищева) ааттарыттан дьобус сквер аһыллыаба. "Саҥа олох" хаһыат 1996 сыллаабы балаһан ыйын 26 күнүгэр Чуралчы сэлэһинээр "Ыал эрэмньитэ сиэртибэ буолла" дьиз оччотообу биһиги улуустаабы хаһыалыт кэспэдьиэнэ, билигин өрөспүүбүлүкэтэҥи "Кыым" хаһыат биэр бастын суруналыһа, СӨ бэтэринээр туйгуна Оксана Жиркова суруйбут ыстатыйатын хат сөргүтэн, саһарбыт хаһыат биэр курус балаһатын илиһин арыһан көрүүбүт.

Чечня сэриитэ саҕаламмыта иккис сылыгар чугаһаан эрэр. Бу кэм иһигэр төһөлөөх элбэх эдэр ыччат суорума суолламмыта, төһө ийэ хараһын уута тохтобута буолуой? Иэдээннээх сэрии дуораана биһиги Чуралчыбытыгар эмиз этин буолан саалыһа. Атырдыах ыйын 3 күнүгэр Чуралчы сэлэһинээр олохтоохторо Чечня сэриитигэр өлбүт буолуун Роман Юрьевич Ноговицын тигэх суолугар аҕардылар. Сыһыкабай хоруп... Сүүһүнэн киһи

хараһын уутун, санныар санаатын, эдэркээн оҕо өлүгүн ыланньын, ыарахан бэйэн өссө ыараан дириг иһнэ киһрээһин...

Кини от ыйын 9 күнүгэр 20 сааһын туолбута... Олох кэрэтин саҥа билэн эрэр саас... Бу алдархайдаах сэрии өссө хас олоһу мэнэстэһин ким билэ баарай?

Роман туһунан суруйаары Ноговицыннар тийбитим. Ийэтигэр Евдокия Петровнага бэйэм санаабын эппипэр: "Бэрт буолуо этэ", - дьизтээбитэ. Киһрээт хараһым тутта сибээһилэргэ хатаммыта, киһилэр эмиз бу дьиз аһытын ылыммытты санныйа быһыттыбыттар.

Ромускам иккис оҕонон Диригтэ төрөөбүтэ. Дириг детсадыгар сылдьар кэмигэр итэһчилэрэ сүрдээх дебэннүк өйүгэр хатырын, дьобурдааһын хайгыылара. Кинигэ, кэспээн аахтарарын олус сөбүлүүр. Билиэн көрүүн баҕата сүрдээх буолара, - хараһын уутун туттуна сатыы-сатыы Евдокия Петровна кэспээн саҕалыыр.

Рома 1982 сыллааха бэлэмнэни кылааһыгар үөрэнэ киһрбитэ. Үөрэҕэр үчүгэй, ордук тыл уроктарын сөбүлүүр. IV-V с кылаастартан оҕулаһтан кэлээт, таһаһын да ыларгытыбааха, кинигэ үрдүгэр түһэр идэлэммитэ. Онтон ыла кинигэ доһордоммута. Кини библиотекага куруутун сылдьара.

Оҕом сыһа сүрдээх аһаас, үөрүүнүк, кэспэтиннээн этэ. Элбэх доһоттордооҕо. Кылы-суулу барытын олус таптыыра. - Евдокия Петровна альбомун таһааран уолун хаартыскаларын көрдөрөр. Рома хаартыскага элбэҥ суох эрээри, ийэтэ кэспэбитин курдук, куоскатын кытары оонһуу сылдьар, киһилээх түспүт хаартыскалар бааллар.

Сибээһилэри наһаа сөбүлүүр этэ. Тыллыбыт буоллабына, кини маннай көрөн, барыларыгар көрдөрө охсорго тигээһэр.

Куруук миһин үөрдэр туһугар кыһаллара. Кыра кылааска үөрэнэ сылдьан: "4", "5", "4", "5" - дьиз-диһ оҕулаһыттан дьизтигэр диэри, сыаналарын умнумаары, ботугураабытынан кэлэр. Үлэни урут түһэн үлэлиир этэ, - ийэ эрээрдээх уолун хаартыскатын көрөн олорон уйадыһар.

Роман Ноговицын армияга 1995 сыл бэс ыйын 13 күнүгэр аттамыта. Бу олус соһучу барыы этэ. Барыан иннинэ күн тугу да саһарбааха, кинигэ аҕалан тахсыбыт. Ийэтэ сарсыарда саары-саарык, маһаһынаа бэраары туран, уола оронугар утуһа сытарын көрөн ылбыта. Бу киһи оҕотун тигэх көрүүтэ этэ... Ийэтэ суох кэмигэр, киһи тийбэккэ, военкоматтан кэпэн соһучу илдэ барыттар...

Кэлбитим - уолум суох, муоста даһи тэспиллибит. Таһырдыа сылдьар оҕолорго этэн барыттарын миэхэ киһэ тигээбиттэрэ. Муостабын билбэккэ сотон кэспитим. Сотуо суохтаах буоллабым...

Салпаат суруктара... Оҕолуу адаархай буочарынан суруллубут суруктар төһөлөөх ахтылҕаны, тапталы этэллэрий? Кемеровский уобалас Новокузнецкий куоратын Абатор-Лесной бөһүөлэгиттэн оннук хас да сурук кэлбитэ. Евдокия Петровна олус кичэйэн суруллубут тастаах кэмбизтэн ылан Роман биэр суругун көрдөрөр.

Маа, билиһин санаам уларыйда. Хайаан да Армияга сылдьааха наада эбит. Манна кэлбиһипиттэн кэмсиммэппин, Петя (быраата), дьарыктана сырым, тийдэхпинэ киһрээһипит. Үөрэххин кылаат. Уолгут Рома. 16.04.96 с.

Тигэх суруга. Дьонум, бары улахан дорообото тутун!

Бу уолгут Рома суруйан эрэбин. Миһин сүтэрдэххит буолуо. Бу ыраах Ростовтан суруйабын. Бүгүн 16 июнь, бу быйбардаан киһрдим уонна бүгүн орубуна 1 сылым туолла. Барыта үчүгэй, сылдьыы үчүгэй. Маама, олох айманыма, миэхэ проблема суох. Бу хаартыскабын ытабын. Чэ, покаларын. Ромка. 16.06.96 с.

Чечняга эмиз Армияга курдук соһучу барбыт. Онтон биэр да сурук кэлбэтэ.

Хайаан да суруйа сылпыт буолуохтаах. Сураба, сахалыы тылынан суруйдаһтарына, хайа тардан кэһиллэр үһү, - дьиз Евдокия Петровна эмиз уйа-хайа суох ытаан барыта.

Роман онно лаборанынан аһаммыт, Чечняга, эмиз биһиэхэ курдук, уу - сүрүн кыһалҕалара эбит. Боевиктар ууну дьааттыр түбэлтэлэрэ үгүстүк тахсар буолан, лабораннар үлэлэрэ олус эппиэтинэстээх уонна кутталлаах эбит. Сырыы аһын кэриэтэ тоһуурга түбэллэлэрэ. Кини иннинэ лаборанынан үлэлээбит уолаттар бары өлбүттэрэ... Атырдыах ыйын 21 күнүгэр киһэ эмиз Чуралчыттан сылдьар Владимиров Ганяһын өргө диэри дойдуларын, доһотторун тустарынан кэспэппиттэр. "Дьизбитигэр тийдэххитинэ милицияга киһрэн үлэлиэххит", - диһэр үһү куруук Рома.

Атырдыах ыйын 22 күнүн сарсыардата... Рома бойобуой соруудаһын толоро баран иһэн, Ганяһынаан көннөр дорооболоһонааспыт... Иккис доһордуулар тигэх көрсүһүлэрэ буоларын хайалара эмиз сэрэйбитэ буолуо дуо? Бу Рома

үһүс сырыыта этэ. Бу иннинэ иккитэ кылы-мүччү тыһыннаах ордубута. Иккис БТР таанкалары кытта биэр уу таһар-массына айанна туруммуттара.

Бу тийэн, Роман Ноговицын атын доһотторунаан соруудаһарын толорон кэпэн иһэн, баазаларыгар тийэллэрэ 1 км хаалбытын кэпнэ, чечен сһайперыгар түбэлтэн, сырдык тыһыннара быстыбыта. Бэттэх баар уолаттар дьиз үрдүттэн бу хартыһына илэ харахтарынан көрбүттэрэ...

Ноговицыннар 4 оҕолоохтор этэ. Романы үрдүнэн уол Юра билиһин көчөгэрдүүр, балта Шура быйыл эргэ тахсан олорор. Кыра уол Петя (Рома кинилиһин куруук бодьуустаһара) 8-с кылааска үөрэнэр. Ыал ийэтэ Евдокия Петровна оҕулаһага техүлэһит, аҕалара Юрий Игнатьевич 2-с группалаах инбэлиит.

Тоҕо тийиммэт-түгэммэт дьон оҕолорун ыталлара буолуой? Оҕом хайаан да дьонун көрөр-харайар, үчүгэй киһи буолуохтаах этэ, - диһэр Евдокия Петровна.

Роман өлбүтүн туһунан атырдыах ыйын 29 күнүгэр военкоматтан биллэрбиттэр... Күндү аҕаһааччы, оҕотун сүтэрибт ийэ хайдах ытаабытын сонгообутун, аймаммытын, аҕата, биһр төрөөбүттэрэ истибиттэрин итэһэйбиксэр дөйүөрэн турбуттарын сэрэйэр инибит? Тоҕо, туох иһин бүүбэйдээн улаатанарбыт, күннэ көрбүт көмүс чыһаахтарыттан баччага этэннэ аҕалан баран илиһилэрин сотунулар? Тоҕо ийэ тыһыннаах эргиллэн кэлбит уолун куһан сыллыан оннугар, сыһыкабай хоруп үрдүгэр нөрүүөхтээһий?

Рома өлүгүн атырдыах ыйын 30 күнүгэр сүүрэн-көтөн улааппыт дьизтигэр аҕалыттар. Ийэ үөрэрэ дьиз, оҕотун көмүс унуобун чугас доһоро, биэр дойдулааҕа Ганя Владимиров көрөн-харайан, бүүбэйдээн аҕалыта буолар.

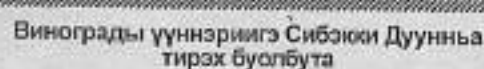
Сибээһилэр күһүөрү буолбут хаһынга өлөн хаалыттар... Ол эрэри киһилэр таптыыр, көрбүт-истибит киһилэрин тигэх төгүлүн көрсөөрү тиллибиттэр. Сирэ быһыытынан боксонньук дьизтигэр үс хонук сытар кэмигэр кини тула көдөрөн турбуттара.

Рома хорубун кытта кинилиһин биһргэ сулууспалаабыт Саха сирин уолаттарын суруктара баара.

Роман Ноговицыны көмүүтэ элбэх иһиэхэ тыл этиллибитэ, чугас дьон, доһотторо харахтары уутун туттуммака ытаспыттара, быраһаайдаһар бойобуой салют халлаанна сатараабыта...

Онтон Рома көмүлүбүтүн кэһиттэн сибээһилэр эмиз өлбүттэрэ... Бу сырыы тиллибэттик, эргиллибэттик...

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Нам улуулун олохтоого, биллэр
обуруотчут, "Сибакки сивизээр" кинигэ
авалтара Евдокия Степановна Гаврильева-
Сибакки Дуунһа үүнзэйини олоордуу
ныһамаларын кэпсизыттэн ыла мөөн олоом
тосту уларыйбыта. Чурагчыга, чусолаан
Одүүлунһа хайаан даһаны виноград
олордон үүннэриэхтээхпин диян бастакы
кытаанах сылы-соругу туруоруммутум
(үөрөр). Дын иһигэр винограды үүннэрэр
улахан уустуга суох, көннөрү төттөрү-төөрү
көһүүтүн сатыахха наада эбит. Кыһынны
бизирэмбэ кинилэр утуйуохтаахтар, ону
бөрийэр уустуктардаах, уоннабыта
ессе кэминэн курдук. Эпбэк ууну кутары
ирдээбэт. Кыргыттар биир үгүс сымэми
ылан буорга астылар даһаны үүнэ охсон, ас
бизэрэрин эрэйгилэр. Оттон виноград онук

баспытаатала Ирина Афанасьевна Павлова улуска ван бастаан винограды бэйэтин баба өттүнөн, ким да этиитт суох олордубут киһинэн буолар. Кыргытара: "Виноград бөһиги Сахавит сиригэр тобо үүмүтэ буолуой?" - диян ыйытылаларыттан, кырдык дабаны диян ей ылан үүнэрбитин, бөһиги бары очмотообуга олунун диян сэргии истибиллэйт. Киһи онно виноград арасаадаатын помта нөнүө сурутан ылан олордубут этэ. Оттон билигин миһин кытара Одьулунуннэһилиэтигэр 10-ча дыахтар виноградуунэрмитинэн дыарыктаналлар, сорохтор кизинэро өлгөмнүк үүннэ, ас таһаарарын күүтэллэр. Инники былаанга нэһилиэтигэригэр гаас ситимэ кирибитинэн, илгэс гына улахан тэпигииссэ оностон, төттөрү-таары көһөрбөккө эрэ, төгүрүк сылы быһа үүннэриинэн дыарыктаныахпыттыгын баһарарыт.

Итини таһынан дьабылыка маһын үүннэрэбин

Дѡабыланы билигін хас биірдиң ыял барыта үүннэрэр (күлэр). Ол эрэн миэнэ колониуднай дѡабылыка керүң буолан, эриккэс дин билиэтиэхпин баѡарабын. Билинни тургунан этэнгэ үнэ турар, сотору кэминэн

Тыя сирийн дяхталлара барахсаттар кылгас сайшмытын баттах, тухтан дабаны иннибэкс-бэйз-бэйлэзрин үтүктүһэн, ололорун, дүөгүлэрин батгыһыннарбытынан, үүнээйини оспордуу кистэлэнгизин аһаастык үллэстэллэр. Инстаграм, ватсап ситимин нөнгө ыраах, чугас оспор атын улуус алаһа дьиз Далбар Хотуттарын кытары ир-хоро кэспэтиһэн, уопут атастаһаллар. Мин бүгүн эһизхэ, аабааччыларбар, кэспиир сырдкы санаалаах киһим, Одьулуун нэһилиэгин олохтообо, Чурапчы нэһилиэгэр бастакынан "Сахазтнфитнес" инструктора, "Улыбка" үһүйдэн социальнай педагога Парасковья Васильевна Гладкина буолар.

түргэнник үүмэмжэ, элбэх тулууру эрэйэр. Биир бэйэм бу үнүс сылбар "Киш-Миш" дигэн суорду олордон, астанан тахсыбытын, дьоммун-сэргэбин жытары бастакыбытын сизтибит уонна соһуулохтут иһин олутун дигэн астынныбыт. Наһаа миннигэс буолар эбит! Салгыы дараны үүннэрэргэ бадам баһаам. Онон билигин дьүөгэм курдук саныыр Сибээки Дууньабар махтаһым мунура суох, кини наһаа элбэххэ үөрэтэр, Саха сиригэр обуруот аһан олордууга саамай баай уолуттаах кини эрэ буолар.

Винограды Чурапчыга олордубут сөбөтөх мин эрэ
буолбатахпын

2015-2016 сылласа Болтоно нэһилиэгин үһүйээнийн

АСТАНЫА ДИЭН УЛАХАН ЗРЭЛЛЭЭЖЛИН

Кыргызтарга субэм

Үүнээийн үүнэрэгиттэн куттаныман, саарбахтаман. Биһиги тапталлаах Чурапчыбыгыр кистээбээх эттэххэ, туох барыта үүнэр келэхтээх эбит, ону бэйэм уолуппар олоһуран, илэ харалхынан көрдүм, ону ааһан амсайдым диэхпин сөп. Биһиги улууспут дьахталлара сүрдээх көхтөөхтөр, олоххо тартыһылаахтар, барыны-бары сатыыр ураты дьобурдаахтар, онон кинилэргэ барыта кыаллыа дии саныбын. Бука барыгытар өлгөм үүнүүлээх ооруоту, байылыат астаах-үөллээх дьылы бакарабын.

Карсатта Сэмэн ЖЕНДРИНСКІЙ

Өбүгэлэрбит тулалыр эйгэлэригэр
сүгүрүэллэрэ, айылга кэрэтигэн
дусуйууну ылаплара. Киһилэр ити үтө
үгэстэрин оболоругар хыра эрдэктэриттэн
инэрэн, төрөөбүт-үөскэбит дойдularын
таптырыга, айылбаа харыстабыллаах
сылыманга иитэллэрэ-үөрэтэллэрэ.

Биһиги обо күнэтэ үүрэр-сайдар ураты ис айылбатын уһугунанан, мини тулалыыр күөх сирэми, кэрэ айылбаты таптыы уонна харыстыы улаатарыгар кыһаллыахтаахпыт, айылба модун күүһүн обобо итэбэтихтээхпит, кэртин сыйлыахтаахпыт дии саныыбын.

Улаатан эрэр оёо айылба дээн туугн билбэтэр да, киңи күнэтэ айылбалын алтыһар. Күн аайы тулалыр күөх эйгэни этинэн-хаанынан ылыһар, айылбаба суурэр-көтөр, лыахтары сөбүлээн көрөр, таптыыр сибэккилэрин сыгыһыр, көтөн ааһар чыһаахтары сөбөн, батыһа көрөр. Ол ээһа бу кырачаан киһи күн аайы айылбаны хараһынан хайбыы көрөр, кулгаабынан таптыы истэр. Оскуола иннинээһи саастаах оёону айылбаны таптыырга үөрэтти бастаы хардыыһара ити журдук дьээ көргөнтөн сагаланааллар.

Одо аймалга туһунан ураты өйдөбүтүн, билиитин-көрүүтүн чинэтэн, уһуйаанна иитээччилэрт оһону уус-уран айымньынын үө айымалга уратытын кини өйүгүр-санатыгар ингэрэллэр. Манна улахан көмөнөн, биллэн турар, бигили таптыыр суруйааччыларбыл анал остуоруйалара, лоскуй кэпсээннэрэ, кэрчик хоһоонноро, сытыы эс хоһоонноро, талбаа таабырыннара, чабылхай чабырбахтара буолаллар.

Холобур, "ырачаан оёолор" (Куобах тулунан) (сахал), "Кэзэ" (ненец), "Куоска уонна тииг" (остяк), "Кийи, элэ уонна бөрө" (эбэнки), "Саамай күндүл багээ" (уэбэк), "Кыһалба уэрэтиэ" (болгария), "Хорсун элэ" (ненец) у.д.а. остуругаларын олус сэргээ исталлэр. Ол ээла оёолор кэзэсэн нөнүө айылбаа баар кыыллар хайдахтарын билэ үөрэнэллэр.

Оттон Л.Н.Толстой "Тииг уонна бөрө", Петр Аввакумов "Барабыайдар", Суорун Смаллоон "Чыһыл-чаал", Егор Макаров "Туллуу", Петр Аввакумов "Сибээхи", Сэмэн Тумат "Тойон хаан" у.д.а. лоскуй кэзэсэннэрэ оёо кутун туталлар.

Обо суруулаачылар: Петр Одорусов «Манан хавар», Григорий Дамисов «Ким кызгэттэ?», Иван Мигалкин «Куобахаан», Кичиук Уурастыырап «Кэбэ», Григорий

Данилсэ «Туллуктар», Семен Данилсэ
«Түрэмэччи», Иннокетий Эрлюков
«Могодой», Петр Одорусов «Тайлах»
тулунан уо.д.в. хоһоонорун оёо чугастык
ылынар, түргэнник өйдүүр.

«Киһи – айылҥа оҕото, айылҥа – киһи сорбото», «Норуот күүтэ – кэмүөл күүтэ», «Суйурдаах куобах охтубат», «Көтөр – өнүгэн, киһи – өйүгэн», «Күһүгүтү биир күн дэҥэлэ аһатар» дигэн уо.д.а. эс хоһооннорун оҕо хатылаан үөрэттэххэ, оҕо айылҥа туһунан өйдөбүлэ чиниир, билиитэ албиир буоллага.

«Дийз үрдүгэр кэптэгэй хамыйах баар үү»(ий), «Балабан үрдүгэр барча тохтубут үү» (сулустар), «Кыһын уонна сайын биир эннөөх баар үү» (харыйа), «Сир анныгар итйи болгую сыгар үү»(эһэ), «Тухтан да элбэх, тухтан да кэбирэх баар үү»(хаар), «Күнү-ыйы хаахалыар баар үү»(быгыт).

100

«Уска умайбат, ууга тими́рбат баар үһү» (муус), «Оттоо́рор намы́тах, бу́стааба́р ку́стэх баар үһү» (кымы́рдас) дигн у.д.а. таабырыннары оҕо-о тахайан үөрэттэхэ, ки́и-эс хоһоон ис суолтатын таба өйдүү, ону тэнэ айылга араас кэрэ көстүүтүн, онно опсор кыраачан кыыллары тапты улаатыа турдага.

Пётр Тобурокап «Чабырхатар»,
Мария Герасимова-Сэнээрэ
«Кыһамнылаах оёо», Галина Иванова-
Айтыына «Оёо» уода чабырхатар,
оёо түргэнник усна табатык санара
үөрэнэригэр көмөлөһүөхтэрэ, үөрдүөхтэрэ-
күтүлүөхтэрэ.

Уус-уран айымны нэнгүс оёну айылбаа чүгэтан баран, аны ону чэгэтэн, улуизанга хуех зоналары эбэтэр айылба муннуктарын арийэн үпэлэтэр кедьүүстээх.

Менна болехторунан айылба
мундуктарын арыйдахоха, тэттик күөх
эсканы тэрийдэхкэ, оһолор айылба
кэртин көрө уонна тапты уорэниэхтэрэ.
Оһо илэ харабынан араас хамныыр
карамайдары, үөннэри-хэйүүрдэри,
кырачаан кыыллары көрдөбүтэ, иһин ис
эйгэтэ айылбада тардыстыа, көрө диэн
тугун оһо кыра сааһыттан иһэриниэ.
Оһо да иһин уһууланна тустуах үлэ
ыһыллара эрэйиллэр. Кырачаан оһолор
күн айыы араас бэйэлээх кыраһыабай

үүнзэйлзри, аквариумта баар бальжасты
талтыы керухтара, бүебэйдикхээр
багарьхтара. Оттон иитээччилэр
оболорун юлта бу күөх зонаба үүүгүйдээн,
кэра эйгэтигэр иитиллээччилэрин
үлүһүсхтара.

Кэлсээбитэ ситэрэн, уһуйаан куех зонатын хайдах тэрийэр туһунан санаа атастаһабын. Холбоур, Дьокуускай куорат "Туллукчаан" уһуйааныгар экивермиана көмүс хатырыктаах балыкчааннар көнгүл усталлар. Тустаах хилиэккээзэ кропик мизниик көрөн ололор. Кини аттыгар, попугай уһун тумсунан тугу эрэ бигээн, тонсуйан ылар. Манна өссө элбэх чөрөхөхалэр олохтоохтук олохсуйбуттар. Кинилэр бары бу куех зонаны тулсараллар. Биир казим кэрэ зйгэтин үөскэтэллэр. Сизри ситэрэн, бу куех зонаба араас чуучулалар туруоруллубуттар. Ололо

тэтэн дуоһуяа

Энэ, кырынаас урд а араас көтөрдөр чуучуларын чугастан интэриэһиргии көрөллөр, орус элбэди мыйнагаллар. Киинлэр үөннэр-хайуундар гербарийдары сөбөллөр. «Билиги бу хомуудустары, лыактары айылбаа көрбүтүт ээ» дии интэриэһиргии үөрдөллөр. Оболор орду кыһыл киингэз кирибит үүнээйилэр уонна көтөрдөр хартыналарын интэриэһиргииллэр эбит.

Манган сабалзан оёолор барахсаптар айылланы нэгтээн көрө үерэнэллэр, ыраачан кыылларга тапталлара улаатар, көрөр-истэр бадалара күүнүрэр, аһыныгас, уён санаалара уһуктар, кэлсинир дьофурдара сайдар буоллаа.

«Туллухчван» тэлгэхэтигэр элбэх үүнзэи оспордулар, күөх сирэм ахсаанын элбэтэргэ былааннаах үлэ бытыллар. Олортон биирдэстэринэн оёо былаанаакатын тулсары буолар.

Ухуйаан территориятыгар Аар айылҕа да мастара, араас декоративнай да мастар абылан опордулланнар. Ол курдук территория иһин күүбүнэн чаппитэһилэр; хатыннар, бэс, үөт мастар, өрүс талхастара, акациялар, черемухалар. Сылын аайы манна сиэкии арааһа ыһыллар. Саас эрдэттэн арааскадалаан, сиэкии араас дьэрбөтө тылыннарыллар. Онон тэлгэһэ иһэ сиэкиинэн.

сидэрэйдээн симэниллэр. Карз кестүүнү
дүүрэлзээн, дээрэкээн сибээкилэр улуйаан
терэллүттэрэ онорбут онолунтарыгар
олордуллаллар.

Холодур, талызгалзэх сибээки букетын тайх кыыл соһон иһэр, тургас көхсүгэр эмиз кустук арааһа сибээжилэр кестөллөр. Ити барыта кырачаан иттиллээччилэр тустарыгар оһоһулар, оһордулар, сымнииллэр буоллаҕа.

Угуйаан талгазтигэр оёолор
экскурсияға куруук тахсаллар. Сизттиһэ
хааман иһэн, айылға мастарын,
чымаахтары, маһынан оһоһуллубут
оһоһуктары көрөллөр. Ити курудук угуйаан
оёолоро сылы эргичи айылға хайдах
уларыарын кэтээн билэһлөр. Саас от-мас
тыппарын, айылға уһуктарын, сайын туох
барыта күөбүнэн чөлгийэрин, сибэккинэн
симээнэрин. Оттон күтүн айылға утуларга
бэлэмнээнэрин, мастар сэбидэктэрин
сиргэ эистиги ыйалларын, хара сирин
нүөл суорбанынан бүрүйэлэрин.
Сөгө көрөллөр оёолор күтүн да ураты
кэрэлэбин, көмүс дуйунан симээн ураты
көстүлүлэбин.

Оттон манна кыһын эмиз ураты збит
Муус манан хаар, мастар бары утуйбуттар,
тыа кыыллара куобастар, туртастар
кирийэн сайан опоролор. Чыынах
уйалара саас чыынахтар кэлэллэрин
кэтээн, кэһиэлэрин кисти урууммут
курдуктар. Хаамтаха хаар хочугуруур,
тымныы тыал «оболсор, сөл буолуо,
дызба кириин» диин соруйарга дыпы.
Манна муус-хаар онолуктар, кыыллар
— көтөрдөр туруоруллубуттар. Кинилэр
лаампа араас өгнөөх уотунан күндүзэрэн,
улуйааммыт талгаһатин кызгэтэллэр.
Одолорбут барахсаттар ону аһара астына,
саргы уонна кэрэхсэи көрөллөр.

Дээ, итхүд кудуу мин уһуйаанга күөх зонаны тэрийимгэ уонна территорияны күөбүнөн чэппитигэ туох үлэ-хамнас барыан себүн туһунан «Туллукчаан» уһуйаан холобуругар алобуран, санээрэн сэгэттим.

Одоо барахсан аймлыа кэрэ көстүүтүн,
ини ураты суугунун, тулалыыр күөх
сирэм кэрэтин карэхсин, өйүгэр-санаатыгар
ингэринэ угаатарын тулугар бичиги
күнлөргө изилим тапталбытын, өйбүтүн-
санаабытын, билибитин-көрүүбүтүн
барытын аныктаахтык ои санаабын.

Парасковья ПОПОВА –Тускулана.

Сынхуарыны бэлэмнээтэ Елена МАКАРИНСКАЯ

**АПРОСА Каадыры бэлэмнийр киинэ:
идэбэ үөрэтиигэ – сонун сыһыан**

Хайа да кэмгэ "АПРОСА" хампаанья интернети-аар салаатын үрдүк хылаастах исписэкистарынэн хааччылгы болгуруоһугар дыһун болзолтоһун уурар. Он да курдук, тустах хампаанья бу өттүгэр ылсан үлэстээр "Каадыры болэмниир юпини" тэрийбита, үлэһиттэрэ утумнаастык үөрэнэр уонна хылаастарын үрдүгэр усулуобуйаларын дыһынан тэмдэр.

Бүсдэдгүи бэлэншилтэр ийни (ЦПКО) тутах Сылал-содута - хамгаалнаага үлэлхитэр бэлэнлэлтэр уонна үлэлхитэр эбии үерэи ылапаларын тэрийи бүлүлэр.

Бу хивига оробуонай идэллэрэ эрэ үерэллэлтэр, үлэлэ төлүлүлэр "дуоһулу", конструктаагы биэрэллэр. Ону таһынан бу хивига кэпэн, аралс таһым салалыаччылар уонна илгэсэллэлтэр идэллэрин үүдэллэлтэрин, билииллэрин хангалтан барыаастарын сеп.

Ол күндөк, август 2018 жылда, "АЛРОСА" АХ (ПАО) Кавдыры болзминир көз-ингэр уолсайа 22 тын. 475 кайи үрөс-эн, биллгитин талымын үрдэтэн бардыт.

Мөнөө дараган этгээд, ЦГК
1991 сыл олунгуй 8 күнүгэр
төрүтлээнгө, Үөрөм, үөрэттэһини
ыларга, идэ биэрэргэ, үөрэтэргэ
кэнүлүлүүр анал лиссиэнсийэлээх,
Ону ваһан, бырамыһылаанчаа
уонна энергетическэй салаада куттал
суох бусууһун эйгэтигэр туһулуа
суох аттестациалыыр-методика
күнүн быһыһынан үлэтииргэ эмиз
иеридитацияны ааспыт. Үлээн
хаччылааччылары (работодатели)
уонна үлэһиттэри үлэ харыстатылын
болтууостарыгар үөрэтэргэ
иеридитацияны ааспыт тэрилтэлэр
рееспрдэтир киирибтэ быданнаата.

Каадыры, бэлэҥиниэр киич, ичинэн
уопсайа туорт үөрэтэр быһаһаҥа
баар: Абагылаары, Ленсийдээби,
Милирийдээби уосаа Удучнайаары.

Күн бүгүн бу - олох сайдыытын тэтиһинтэн хартыс хаалбакка, тэтиэ сайдыытан, хартыылаан иһэр, аруу даҕаны үөрэттии уонна үөрэхтээһин анык нымматарын табыгастаахтык киллэрэн, үөрэтти сатаалы көрүнгүн баһылыар дыһунуунак тарилтэ буолар. Улахаа болҕомто персоналы баһамыһыи хааныстыбылар уурулар, ол иһигэр - оройу сайдары баһамыһыи аһык.

Аравс идэлзэх оролцоомчид
ортолорулар идэтийн
маштаарыстыбатынан бастынны
бываары куюнурустарын тэрийнел –
манна үүнэ үгээс күбүлүй бүт.

[illegible]

Бөгөнчә хананың бегбарлар тәрәптә наадыйылыгылар, ирдэбигызлар спорун, хананык бегбарлар үрәтнини тэрийизхиттин сеп. Онуоха ялин илнээн "Үрәк быратыраамаларын" спорон, бегбэинээн таһаарлар үрәткы үләтин-хоннаһын сайааннарылы отдала" диян үлүгмир. Бу отдал испэсэлиэкстэрә үрәтин-методикатынан ханачыйаллар: араас үрәк быратыраамаларын уонна үрәттин-методика кыныгылиэктерин, араас треннэри, вебинарларды уонна ыраахтан өлөтөн (дистанционный) үрәттин-методикатын.

Мамы табынан Каздыры бөлгөнчүлүк
күн сүзүх идаларга үрөтүлгөн эмне
төрөйэр. Ол курак, Нурбаттаары Хайа
байыттар эмбизматтар өнөк, көп
скалдыр парбонаторнай устанокка
массанын идалар икмисалыктар
бөлгөнчүлүк, оттом Бүлүктөрү
ГРЗ-63 — кыратондүй кыстанык
массанын идалар. Сүзүх идалар
ортолорлор дөө "уу буурайт" идалар
электролиздик икмисалыктар үрөк

"көпөрүллз сыйдыр гасовализаторынан сапынтан гаас борубатын ылар уонна аналалыстыыр иосисалини" идэлэрэ эмиз килерсэлэрэ. Бүтүгү клиникит сир аныгар улагыр профиллаах иосисалинистэри бэлэмдэтиелан эмиз утумнаастык дьарыктанар",

ЦПК – КОРПОРАТИВНЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ

Англы кэм вьнгылыры бьтээрэыны
иддир. Ол бьнгылынан, ЦПҚ тэрүтүзэр
Корпоративнай университет дизай
тарийбтэр. Ол аага тугуй?

Бу тулунан АПРОСА Каадыр
Бэлэмизер кыяан дэрижкээрэ Алла
Попова манныгы быһаварда:

«Корпоративный университет» орто уонна үрдүкү сүпүх сайааһа-кытары сайымнарар үөрэтик модульнай быһаарыаһамапырын олусо биллэрэр.

Корпоративнай университет чэрчигтүүх, 2016 сылтан саагалаан, "TOP25", "АЛРОСА лидердэрэ", "АЛРОСА баайа (достояниета)" уонна, биллэн турар, үгүстэргэ эиэнник биллэр, эдэр испиэсчигэстэри сайыннарыга туһуламмыт "АЛРОСА ис кыаба" — гэжэ корпоративнай бэрагырваммалар көхтөөхтүк таһарылыаастык үлэтиллэрэ.

**Хампаанья илжинзэм тириньэрдэр
ҮНҮСТҮҮГЭРЭ**

Былырыныттан сагалзан, АПРОСА Кавдыры Сөлэмниир киинэ Хампаанньа иһинээри тилиһээрдэри сайыннарыы ырааыаһын үлэлэтэк ээр. Бу Бырайыак олоххо күүрбүтүм түмүт, актыылка hard&soft skills сайдыы тренинжарин ыытар элпэ анал идэлээх үлэһит бээр буслара сымтанылыбыт.

Хамгаалнааны илгээгээ тэрхээнүүддэр үнүшүүтэрэ диан — дириг, хорутуулаах эсэртүүнэсэни ыгытар уонна уапууттүвх хамгаалнааыулаагчтарин бэлэмниир уонна сайтаннараар сымаллаах хорторативнай бырагыраамэ аялганар. Бу үнүшүүт хамгаалнааыа түстэнэн үлэтиир сиригэр-уотугар бүтүүнүүтүгэр эспир билигитин хангагар, үлэтигэр. Күнн хэбэснмьир кonna ону үлүстэрэ сымалтан тэриллибит.

Бу туслах бичлэгээрээ санхүүгийн саадлануудын утас тул 33 потенциалын ашигтай эх үүсвэрээс сайн ажлаа хийж байна. Олортон алта хөхний талан ыльжигдсан. Олорон таазаары эхлэлтэн преподавателчир, үеэртэй-төхөөр өгүүтэр хөхөөр да, бу тириэмээрээр үеэртэй сэрлэх керүүлээрин кердүүтэй туруулан, олорон таазаарыны тусгаарыг хөхөөтөх үлсэн барьжигдсан.

“АЛРОСА” бэлэтин бэлгээ үүрэгтэри хавчмыйар тэрлэтэ буоларга дуулунар, ол итэн билиги “Хамлаанньа иһинээдэ” тиризньэрдэр “үнүстүүтэрин” тэрэлһиппит. Бастаан утв билиги харааангытан бырамысчыланиаах куттар, суук буолуутун, культуураатыгар сүрүн болдонтоһу ууран, ити өтүгэр күүскэ ылысбылыт. Энхэ салгыы билиги алмаас хамлаанньанын уолуттаах үлэһиттэрэ байзларинан көбүлэн туран, хэс эмэ сыллаах уолуттарын, диринг билиитэрин, үлэгэ үөрүйэхтэрин сана үлэһиттэргэ үлэстэллэрин, эскирдик үлүххтарин билиһинээрэллэрэх курдук хайысчыллаах үлэни сабалаабылыт. Бу буоллаа – иһинээдэ тиризньэрдэр үнүстүүтэрин сайыннарыы дигн. Бу үнүстүүтэ үлэлэтэн, биэр өтүгүтэн, өрөөс идаллаах таһымнаах испэсэлиистэр байзларин биэр идаллаахтырээр көмөлөөр кыахтаналларын, ситиһэбит. Иккис өтүгүтэн, тиризньэрдэр байзларга да тус кыахтэтиһсийэлэрин үрдэтэр кыахтаналлар. Маны таһынан билиги тиризньэрдэрбит киһи илэ харабынан көрөн туран, ордух уонна тута өйдүүрүтэр көмөлөөх анал үүрэгтэр матырыйалларын бэлэһинээтилар, бу канээдэин олус туһалыы сөп, – дигн, “АЛРОСА” АХ (ПАО) Персоналы таһыыта уонна сайыннарыыта иһинин көнөдөлүннөхө Natalia Петухова бэлэһинэ үлэһиттэр.

Күн бүгүн ханнык багдарар бөдөн
хэлмээннээ бэлэтин илмэн үерэтэртэ
адулүһөр. Мэгэньхэ бу тэриитгэлэр

үлэлзрэ ураты, специфический тыншаалтаара уонна кинилэр араас хайысхаба үлэлэлэллэрэ төрүт буолар. Бу кампааньялар ордук хамчистыбаллах уонна тыппалаах эспертиис, ону таһынан тутуох баай, мнэстэмилэр үлэлэбитэ ыраагыт уолуттаах дыһы, байыларын тустаах тэрмэлэлэригэр баарын барыа дьон өйдүүлэр.

Бурун тулган "АЛРОСА" АХ Каадыр Балзмигар кишин дүрмэхтэрин солбуураачы Юлия Карманова маньчк этэр «Билихэ аймагыг шогон таһаарыга бэйи уопуттаах, дэрин, күн билхилээх, идэлэригэр үрдүк таһымнаах, тустаах эгэлэригэр эспирэ тэга буолбут үгүс элбэх производственник-испизалинстээхпит. Бу баар чахчыга олобурак, треннэр тусла быйрайахтарын, үөртмэ халлытын былааны танам таһаарыгыт. Бу маньчк дым туһалаах уюна интэрэшиндэ көрүгү туһанан, тириэньэрдэр хампаанна үлэһитэригэр биллэлэрин бэрэлэтэрин наада. Оттон эспарлиис бэйэтэ – хампаанна наһилистибүтэ биллэ туһабаа».

Өлчөм тапшыры 2.0

«Омгрон таһавры» бырагырааме 2.0' дүзүн – алта Булустан турар албак модуллаах килим бырагыраамга аттэнэр. Бу модуллар чармиларинан, хаммааннаа үлөһитлэра селейиы үрүйөктөрүгар, ону таһынан ситиһиллэр түмүкэ болуорго, үлэс-хэмнэскэ көсүлүүргэ уонга эппиттэ-остэс буолууга үөрэнэллэр», – дүзүн хампааннаа иһинээси бастакы тириэньдэрдэртэн биир бастаһылара, "АЛРОСА" АХ Кээдэри балэмниир килиин дүрөктэрин солбуууччы Юлия Карманова балиаттан атта.

АЛРОСА хампаанья бу
сонун «Онгорон төһөөрүмү 2.0»
бырагырааматыгар биир бастамынан,
2019 сыл ылыыга Уданынайдыызы Хайа
байылар хампаанньатын үлэһиттэ
үөрэһиттэр. Хампаанья бары хос-
торилтаһыттан биир бастамынан
"Алмэдространс" ХЭУО үлэһиттэ бу
2020 сыл сараланыытыгар бу тустаах
бырагыраам кэдьүүтүн бастамынан
бүтүсүлэһиттэр.

«АПРОСА ИС КУМБАЗ»

«Биһигэхэ эдэр исписэтикс диэн син биир хампааньна атын үлэһиттэрин курдук дьулуусуонаах үлэһит. Ол гынэн баран эдэр исписэтикс үлэһии кэлэн баран, хайаан да булууччу сайдыктаах. Ону ситиһар иннигэн биһигэхэ "АПРОСА ис кыба" бырагыраама торулунанан корпоративнай университет чэрчигинэн, бастааһынэн олоххо кылгэрбилибитигэн барыта бу бырагыраама сыала-сорута – эдэр исписэтиктэргэ бэйэлэрэ онорон таһарыыта уонна биисинээсэстэһиннаах идеяларын иһитиннэрэр уонна билгитиннэрэр гына үөрүлэхтэнэллэригэр көмөлөһүү. Кинилэр кылгэр идеялар уонна атиилэрэ хампааньна бырайыкта көрүнүнэн, үлэ-хамнас хаамыһытар, онорон таһарыытын туһарыыта туһанылыыктарын, туһалыахтарын сөп буоллаха. Ол курдук, холобуур, бырагыраама аан бастаах үөрэнээччилэрэ алта сонун идеяны кылгэрбиттэрэ. Итинтэн иккитэ хайыы-үйө олоххо киирэн эрэр. Иккис сүүмүрдэммит бөлөхтөн уолсайа, 28 араас идэи кирибиттэн ааһа бырайыак буола тахтылына. Ити туһуктэри көрө сылдьан, хампааньна үтүс эдэр үлэһиттэрэ бу тустаах бырагыраамага кыттарга бастаарын билгэрбиттэрэ. Онон биһиги ыччылпыт – хампааньнабыттар тахсар умарыйыһылары бэйэлэрэ көбүлээччи буолуулар диэхпитин сөп», – диэн "АПРОСА" АХ Каадыры бөлүмүниирминин дириэктэре Алла Попова санаатын үлүстэрэ.

«Билтингыз — юзлэр куну»

«В настоящем – Будущее» дизайн корпоративной палубы 2018 был назван «АПРОСА» АХ (ПАО) была бы признана в Бразилии, Китае, Индии, Японии, Южной Африке, Австралии, Канаде, США.

Иванов мэдүүлэһининэн, ван бастаан
ытлыллыбыта. Генеральнай дирижтэр
ураты улахан суктаны уонна болбоситону
ылчакка уурар, тус бэйэтэ эдэр үлэһиттэри
кытта хайыан да ыпп устата 2-3 төгүл
көрсөн кэпсэтэр.

Ол курдук, бастагы пуорумун сүрэхтэминит «Buddy» уонна «Аргыс» курдук социальнай бырайыактар салгыы сайыннарыллар. Удачнайга уонна Yoh33 Муунада бастагынан түтүллүбүттөрө Ону таһынан «Профи-клуб» дизайн таһынага камтылар. ЦПХ 2019 сылта күлүрүбүт профориентационнай бырайыага, Хампааннаа иһинээки тириэньээрдэр кытылыгынан, олоххо киирбиз. Тириэньээрдэр оһуола оһолорун түмүк, хампааннаа оһорон таһварытын бары түтүлмэхтэрин оһус интэриэһинэй уонна өйдөнүмүтү сына интерактивнай камыһан билиһиннэрэллэр.

2018 сылаабы пуорумун ижэ-эскэтин быһаарыы форматыгар ытыллыбыта. Пуорум чэрчитинэн, кытаахчылар хампаанньа 4 араас хайыккалар дьин проэктовдотуунай хейстэри онорон күрэхтэспиттэр. Бу түмүгүнэн хампаанньа хос салааларыгар каадыр уларытыыга тахсыбыта: ким эрэ үлэтин уларытыыта, оттон ким эрэ карьерга үрдээбитэ. Ону сэрэ, кирибит этиилэр болгомтодо ыппыллыбытара. Ити курдук, бу пуорум адыр үлэһиттэр үлөһлэригэр сөйдалларыгар көмөлөспүтэ, социальнай диип союлун тоһоһубута.

Хамразнньа кэскилэ – ыччат

Хамгааннаа бичмэти хялгата үлэж
төхүү болгонтогун уураа дэлгэбэл.
Күн бүгүн "АЛРОСА" хамгааннаа бэрэ
салаалтыг 5 тн. чуталыг эдэр
исписалиистээх эдэр үлэжтээдээх.

Хампвааньна илхэнэ эдэр
ислэслийнэр 28 сэлэнтэ тэрилтлэбитэ.
Бу балар бэры Каадыры бэлэмниир киин
салалтатынэн, алмаас хампвааньнатын
Ылчат ислэслийнэртэйн холбоһугар
(Объединение молодых специалистов)
хилэрэлээр

Бу бичлэгт исписалиистар холбогдотгоорын, үлэтгигэр хамнаһыгэр киирэр: эдэр исписалиистар, үлэтгигтэр үлэ тэрилтэтгигэр үерүйхтэгниилэрин (адаптацныи) собзбэстик ааһалларыгэр кэмэллүү; социалнай аахсайларь тэрийи, ытыы; "АПРОСА" АХ Кээдырэг бэламниир кийинь кытга уоскай үерэхтэзһин тэрилтэлэрин үерэнээчкитэрэ идэни талалгарьтар кэмэллһер бииртэ үлэлэһи; билим, техникэскэй, рационализаторскай хайьсхаларга үлэлэһи; ычмакьа култуурунай-мээссэбай, услуорт, интеллекту тарзэһинэрин нйэтэһи, тэрийси.

Эдэр исписалинестер холбоотуудын
үлэг-хамнаа бигр күүдүс халыныка
турбат, уларыта тунсарылла турар.
Быгата, бу холбохук чипиэннэрэ
— хампаанча үгүс социальнай
бидай-факторын хамсатар күүнэ,
драйвера бидаллаа.

Ыраахтыв биорён үөрэни — кэми
кытта тэнигэ хадмсыы

Ыраактан, оспорон үерэний, о.о. дистанционнай кулустары ытыгы "АПРОСА" хампааннада 2019 сыллаахха үөрүтүтэ, Биир тус сыал-сорук – 2020 сыл, бүтүөр, дистрибутируу элбэх дистанционнай үөрүтүтэ киллэрий. Хампааннаа Каддары, болонниир юнион хампааннада урут түһэн, өссө быһыыл саас үгүс үлэни ыытыгытэ туһутар үтүө өрүтүтүтэ буолла. Ол курдук, муус устар-ыам ыыдыга быһааннаахыт үгүс кулустар кулун тутар ыйга вебинар уонна онлайн-тренинг быһыытынан хайыы-үйэ ыытыгытэ буолла.

Юлия Карманова эгэр: «Биир бастакынан биллеме барзбир эгэзгини болбо буппут. Ол гынан баран, үөртүн онлай-эргэсигиңз. Буларын быһыһынан, биллеме барзбир эгэзгитири эмгек бу формакка ыппабыт. Хайа эрэ

[illegible]

Хайгууд бичээхэд барилдлар графика: 16 ч 00 м. Бичээхэд барилдлар: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской холбооноос 29.06.2020 с. офсетка бичээтээнис
Тилографийа залынхоос: 878870 Чувалын сал Кэри Маркис үлс 26 "9" Иймэлээ: Р0008 Хайгууд издүүлгэс хамтат, олгоогоронхойа уламд баатин-363 тускар.